

цювати над виробленням умінь виділяти істотні ознаки лучних рослин, групувати їх, збагатити знання учнів про «довкілля лук»; розвивати вміння спостерігати, аналізувати, робити висновки; розкрити значення лук у житті людини; виховувати почуття прекрасного любов до природи, бажання допомагати і оберігати.

Вчитель повинен заздалегідь обрати місце та ознайомитись з маршрутом і повідомити його учням. Він повинен задавати питання, щоб допомогти учням відповісти на них. Потрібно пропонувати оглянутися довкола й запитати школярів, що вони бачать, помилкові відповіді виправляти, правильні – доповнювати. Завдяки тому що лучні фітоценози мають велике флористичне різноманіття представників, можна навести приклади отруйних та шкідливих рослин і тварин, яких в житті треба уникати та корисних для життєдіяльності людини. Щоб діти краще засвоїли матеріал та мали змогу його повторити, рекомендовано брати з собою зошити, в які занотується коротко головні поняття. Потрібно вимагати від учнів розкриття проблемних питань, логічної розповіді, узагальнень [3].

Під час екскурсії на луки учні мають познайомитись з таким загальнонауковими поняттями як «природа», «луки як жива екосистема», «приспособлення організмів до умов існування», «життєдіяльність рослин». У результаті учні, вивчають луки, що мають велике значення для життя людини. Формують поняття про системи неживої і живої природи що сприятиме формуванню в учнів основ природничо-наукової картини світу.

Таким чином, екскурсії в природу, зокрема на луки, є особливою формою навчання, яка зацікавлює учнів, активізує їхню пізнавальну діяльність, урізноманітнює навчально-виховний процес, сприяє кращому розумінню та засвоєнню біологічного матеріалу.

Література

1. Верзілін М.М. Загальна методика викладання біології./ М.М. Верзілін В.М. Корсунська.- К.: Вища школа, 1980.- 352 с.
2. Грицай Н. Б. Методика проведення біологічних екскурсій у природу / Н. Б. Грицай. – Х.: Вид. група «Основа», 2011. – 110.
3. Шудлик В.І. Структура і методика уроків біології // Хімія. Біологія. В.І. Шудлик – 2005.- № 70.- С. 3-31.
4. <http://ukrintschool.org.ua/methodics/prirodoznavstvo.htm>

«ПОРТФОЛІО» – ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ РЕФЛЕКСІЇ ВЛАСНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Петрович Т.С. (м. Полтава, Україна)

В умовах традиційної освітньої системи учень залишається відстороненим від процесу оцінювання, а відтак і мотиваційна функція оцінки нівелюється, поступаючись контролюючій. За допомогою портфоліо педагога намагаються конструювати та реалізовувати індивідуальні навчальні маршрути школярів у рамках навчального закладу. При цьому крім «накопичувальної», портфоліо виконує модельну функцію, «відтворюючи динаміку розвитку школяра; його відношень, результатів його самореалізації; демонструє стиль навчання, характерний для учня, указує особливості його загальної культури, окремих сторін інтелекту; допомагає школяру проводити рефлексію власної навчальної роботи; служить формою судження та самооцінки роботи школяра». [2]

Акцент зміщується з того, що учень не вміє, на те, що він знає та вміє з даної теми, даного предмету, наголос переноситься з оцінки на самооцінку. Це підвищує мотивацію, заохочує активність і самостійність, формує загальнонав-

чальні вміння: цілепокладання, планування, організацію діяльності, рефлексію та самооцінювання.

Науковці й учителі-практики одноставні в тому, що портфоліо – засіб автентичного (тобто істинного, справжнього, правильного) оцінювання, адже це не проста тека з роботами школярів. Зміст планується заздалегідь з урахуванням індивідуальних учнівських цілей. [1]

Портфоліо виконує такі функції:

- діагностичну – фіксує прогрес у навчанні за певний період;
- цілепокладання – допомагає виробляти вміння ставити цілі й контролювати їх досягнення;
- мотиваційну – заохочує учнів і вчителів до систематичної роботи;
- змістову – охоплює весь зміст матеріалу, що вивчається;
- розвивальну – забезпечує неперервність процесу навчання і розвитку з року в рік;
- рейтингову – демонструє рівень сформованих умінь і навичок. [4]

Установлено, що однією з причин відставання в навчанні є слабко розвинуте вміння критично оцінювати результати своєї навчальної діяльності. Робота з портфоліо, на нашу думку, допоможе вирішити цю і багато інших проблем.

Технології, що об'єднуються назвою «Портфоліо учня», допомагають формувати необхідні навички рефлексії, тобто самоаналіз, роздуми. Комплект документів, що входять до портфоліо розробляється вчителем і передбачає:

- завдання школяру про відбір матеріалів до портфоліо (мається на увазі не конкретна вказівка, який матеріал слід відібрати, а за якими параметрами слід його відбирати);
- анкети для батьків, заповнення яких передбачає уважне ознайомлення з роботами учня; параметри і критерії оцінки вкладених у портфель праць;
- анкети для експертної групи на презентації для об'єктивної оцінки представленого портфоліо [3].

Можна сказати, що портфоліо, незалежно від його виду, представляє собою одночасно форму, процес організації і технологію роботи учнів з продуктами їх власної творчої, дослідницької, проектної чи пізнавальної діяльності, що будуть застосовані для демонстрації, аналізу та оцінки, для розвитку рефлексії, для оцінки результатів своєї діяльності. Таким чином учень визнає власну суб'єктивну позицію.

Робота з портфоліо завжди ведеться так, що учень не просто проектує своє портфоліо, а й визначає конкретне місце (частина розділу, рубрики чи спеціальний файл портфоліо), у якому розміщується результат його самооцінки. При роботі з портфоліо учень організовує самоконтроль; визначає, як проходить процес навчання, пізнання якої-небудь діяльності; робить висновки про те, наскільки ефективні для нього особисто ті або інші стратегії, наскільки вони відповідають його індивідуальності; оцінює свої досягнення і можливості, власне просування у навчанні.

Портфоліо є важливим мотивуючим фактором навчання, так як націлює учня на демонстрацію прогресу. Дуже важливо організувати роботу з портфоліо так, щоб учні були включені не тільки в процес відбору матеріалів, але й у спільну роботу з учителем з розробки структури портфоліо (визначення кількості рубрик у розділах, необхідних матеріалів, коментарів до них і т.п.). Це дозволить організувати співпрацю і проектувати зворотний зв'язок учителя з учнями, у яких з'явиться почуття включеності у процес організації власного навчання.

Портфоліо учня стає одним із способів формування ключових компетентностей, при цьому в першу чергу мова йде про компетентність вирішення проблеми, яку складають складні вміння, зв'язані із самоорганізацією та само-

оцінкою учня.

Література

1. Біляковська О. Аналіз контролю та оцінювання навчальних досягнень старшокласників у практиці сучасної школи // Рідна школа – 2007. – №3. – С.4-5.
2. Загвоздкин В. К. Портфель индивидуальных учебных достижений – нечто большее, чем просто альтернативный способ оценки / В. К. Загвоздкин // Школьные технологии – 2004. – №3. – С.179
3. Новикова Т. Г. Портфолио учащихся в профильном обучении / Т. Г. Новикова, М. А. Пинская, А. С. Прутченков // Педагогическая диагностика – 2007. – №1. – С.100 – 114.
4. Пейп Дж., Чошанов М. Учебные портфолио – новая форма контроля и оценки достижений учащихся // Директор школы – 2000. – №1. – С.15-17.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ПРЕДМЕТА «ОСНОВИ ЗДОРОВ'Я»

Рибалка О.Я. (м. Полтава, Україна)

Несприятливі демографічні процеси в нашому суспільстві супроводжуються різким погіршенням стану здоров'я дітей і підлітків. Близько 80% першокласників мають порушення в стані здоров'я, а значна кількість випускників шкіл обмежена у виборі професії через медичні показники. У більшості школярів спостерігаються функціональні відхилення різних систем організму, які за несприятливих умов можуть трансформуватися у те чи інше захворювання. Збільшилася кількість дітей із психічними розладами, відхиленнями у психофізичному, соціальному та духовному розвитку.

Медики стверджують, що 75% хвороб дорослих є наслідком умов та способу життя у дитячі та юнацькі роки, не вироблення у дітей і підлітків з раннього дитинства морально-психологічних установок на усвідомлення цінності здоров'я, легковажне ставлення до власного життя та здоров'я.

Тому введення в навчальний план школи предмета «Основи здоров'я» є спробою змінити на краще ситуацію зі станом здоров'я учнів.

Шкільний курс «Основи здоров'я» вивчається в 5-9 класах середньої загальноосвітньої школи. Навчання здійснюється на основі планомірного і послідовного розвитку основних валеологічних понять, засвоєння провідних ідей, теорій, наукових фактів, вироблення практичних навичок які складають основу практичної підготовки учнів, формування їх валеологічного світогляду.

Мета – формування в учнів свідомого ставлення до свого життя і здоров'я, оволодіння основами здорового способу життя, життєвими навичками безпечної для життя і здоров'я поведінки.

До основних завдань предмета відносяться: формування в учнів мотивації до дбайливого ставлення до життя і здоров'я; формування у школярів стійких переконань щодо пріоритету здоров'я як основної умови реалізації фізичного, психічного, соціального та духовного потенціалу людини з урахуванням її індивідуальних особливостей; ознайомлення учнів з основними принципами та закономірностями життєдіяльності людини в природному та соціальному середовищах, спрямованої на збереження життя і зміцнення здоров'я; формування в учнів сталої мотиваційної установки на ведення здорового способу життя як провідної умови збереження і зміцнення здоров'я.

Навчальна програма курсу побудована на основі інтегрованого поєднання елементів знань щодо збереження і захисту життя та зміцнення здоров'я людини, має прикладний характер і реалізується за допомогою таких компоне-